

הגאונות של השגרה: למה היהדות כל כך שגרתית?

גוי אחד תכנן לכתוב עבודה אקדמית על התפילות היהודיות. הוא עצר יהודי ברחוב ושאל אותו כמה תפילות מתפללים היהודים ביום? "שלוש". אותו גוי זכר את דברי הסבתא שלו, שלא מאמינים ליהודי והוא רצה לעשות עבודה מקצועית ולכן החליט לעצור עוד יהודי. הלה השיב: "ארבע תפילות". הגוי התבלבל והחליט לעצור אדם שלישי. הלה השיב: "חמש תפילות ביום".

האישה המבולבל פנה לביתו של הרב וזה השיב לו תשובה יהודית טיפוסית: "כולם צודקים. היהודי הראשון שפגשת, מתפלל מדי יום ולכן הוא מכיר שלוש תפילות. היהודי השני הולך לבית הכנסת בשבת והוא מכיר ארבע תפילות: שחרית, מוסף, מנחה וערבית. היהודי השלישי מופיע בבית הכנסת ביום כיפור והוא מכיר חמש תפילות"...

אחד המתפללים אצלנו בבית הכנסת, התחזק בשמירת תורה ומצוות והיה מגיע להתפלל מדי בוקר. בזמן האחרון הוא הפסיק לבוא בימי חול ומופיע רק בשבת. התעניינתי מה קורה והוא פתח את הלב וסיפר על תהייה קשה וכואבת: הוא מאוכזב מהחיים הדתיים. לפני שהתקרב, הוא ראה בחוויה הדתית רגע מעורר יראה ומהלך קסם. בכל פעם שפתח את הסידור, חש התלהבות מנוכחות השכינה על ידו. אך כיום, הוא מגיע לבית הכנסת בשש בבוקר עייף, ממחר לעבודה, לחוץ מטרדות היום והוא כמעט אינו מסוגל להתרכז בתפילה. אי לכך, הוא אינו רואה טעם במאמץ הכרוך בכך והוא קיבל החלטה להוריד הילוך: הוא הפסיק להתפלל מדי יום ועושה זאת רק בשבת, כשהוא פנוי ומרוכז.

היהודי הנחמד הזה, הפנה זרקור לאחת השאלות הגדולות שמטרידות כל אדם דתי: מה הטעם בשגרה הדתית? מה העניין להתפלל שלוש פעמים ביום, כאשר אנו לעיתים לא מרוכזים, משועממים וחסרי עניין? האם לא עדיף להתמקד בתפילה אחת בשבוע כשאנו מלאי עניין?!

כך ניתן לשאול ביחס לכל יתר הריטואלים הדתיים. כל שגרת היום היהודית היא דקדקנית: יהודי קם בבוקר, אומר בפיו מודה אני, נוטל את הידיים, אומר עשרים ברכות השחר, הולך לבית הכנסת, מתעטף בטלית וכן הלאה. האם לא היה עדיף להתמקד במצווה אחת שבועית בעלת עוצמה?!

השאלה הזו עומדת בבסיסו של מדרש מאלף, המספר על שלושה תנאים שדנו ביניהם, מהו הכלל הגדול בתורה? מהו הפסוק המעביר את המסר החשוב ביותר ביהדות?

1. הקדמת העין יעקב: מצאתי מאמר בשם המדרש ובקשתיהו ולא מצאתיהו בכל התלמוד וזה נוסחו:
בן זומא אומר: מצינו פסוק כולל יותר והוא 'שמע ישראל' וגו'. בן ננס אומר: מצינו פסוק כולל יותר והוא: 'ואהבת לרעך כמוך'. שמעון בן פזי אומר: מצינו פסוק כולל יותר והוא: 'את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים'. עמד ר' פלוני על רגליו ואמר: הלכה כבן פזי, דכתיב: ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וגו'.

החכם הראשון אמר כי בסיס היהדות הוא **האמונה באחדות ה'**. ההרגשה הברורה שה' איתי ולכל מקום שאני הולך, הוא מלווה אותי. החכם השני טען שהבשורה היהודית היא **המוסר החברתי:** ואהבת לרעך כמוך, כמו שאמר הלל הזקן: זה כל התורה כולה. ואילו החכם השלישי, רבי שמעון בן פזי טוען, שההמצאה הגאונית שהביאה התורה לעולם היא **ההרגלים השגרתיים:** "את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים".

כוונתו היא ל"קרבת התמיד", שהיה פותח ומסיים את סדר היום בבית המקדש. בכל יום ויום, 365 יום בשנה, היו מקריבים שני כבשים בבית המקדש, אחד בבוקר ואחד בערב. הריטואל הזה היה קודש קדשים ולעולם לא ביטלו אותו. אף לא ביום הכיפורים, שבו היה הכהן מקריב קרבנות מבוקר ועד

ערב או אפילו לא בערב פסח, שכל עם ישראל היה מתקבץ לירושלים להקריב את קרבן הפסח. סדר היום התחיל ונגמר לעולם עם אותם שני כבשים ועליהם קובע בן פזי, שהם הכלל הגדול בתורה.

כמו מי ההלכה? המדרש מסיים: "הלכה כבן פזי". הוי אומר שיהודי אינו יכול להסתפק באמונה עזה בלב ("שמע ישראל"), הוא אינו יכול לסמוך על ערכי המוסר החברתי היהודי ("ואהבת לרעך"), אלא חייב לנהל סדר יום של הרגלים הלכתיים.

והשאלה המתבקשת היא, מה תורמת שירגת ההרגלים לחיינו ולמידת הקשר שלנו עם ה'?

א. פרשת פינחס הופכת דף ועוברת לדבר על היום שאחרי. היום שאחרי עידן משה רבנו, המנהיג האלוקי של עם ישראל. הפרשה מתחילה לעסוק בענייני הנדל"ן הבוטחים, סדר חלוקת הנחלות בארץ המובטחת וה' מבהיר למשה כי לא הוא יהיה האדם שיוביל את העם אל הארץ.

מתוך אחריות ואהבה גדולה לעם ישראל, משה פונה לה' ומבקש למנות מנהיג אחר במקומו, "אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניהם ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה". הקב"ה משיב לו בתשובה מפתיעה: בתחילה הוא מצווה אותו להכריז על יהושע בן נון כמחליפו, ואחר כך עובר לצוות את פרשת "במדבר כח", הפרשה שמכיר היטב כל גבאי בית כנסת והיא הפרק הנקרא ביותר בתורה. הפרשה הזו עוסקת בקרבנות התמידים והמוספים, אותם היו מקריבים מדי יום ובמועדי ישראל.

רש"י תמה מיד, מה הקשר בין פרשת התמידים לבקשת משה למנות לו מנהיג מחליף? הוא עונה במדרש מדהים: הפרק הזה, העוסק בקרבנות התמיד - הוא למעשה המענה הישיר לטענת משה.

ה' אמר לו, במקום לצוות אותי למנות מחליף כדי שהם יישארו קשורים אלי, תצווה אותם לעשות מה שצריך כדי שהם יישארו קשורים אלי תמיד. תעודת הביטוח שיכולה להבטיח שהם לא יתנתקו ממני לעולם היא פרשת התמיד. אותם שני כבשים, שהם יקריבו בבוקר ובערב, בכל יום תמיד.

2. רש"י כח,ב: צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי – מה אמור למעלה? יפקוד ה' [איש על העדה], אמר לו הקב"ה: עד שאתה מצווה¹ אותי על בני, צווה את בני עלי [בפרשת התמיד].

מקורו של רש"י הוא במדרש ספרי, המוסיף משל מרגש: מלכה אהובה עמדה למות בטרם עת. היא קראה למלך אל מיטתה ודרשה ממנו להתחייב כי לא יזניח את חינוך הילדים. אמר לה המלך: עד שאת מצווה אותי להשגיח עליהם, תקראי להם אל המיטה ותצווי אותם להקפיד על הרגלים טובים. וכך ה' אומר למשה: עד שאתה מצווה אותי לשמור עליהם, תצווה אותם להקריב את שני התמידים בכל יום וזאת תהיה תעודת הביטוח הטובה ביותר, שהם יישארו קשורים אלי תמיד.

מדרש מרתק אחר מוסיף כי קרבנות התמיד לא שמרו עלינו רק מבחינה מוסרית, אלא הגנו על עם ישראל גם בגשמיות ממש. כל עוד הוקרב קרבן התמיד בבית המקדש, ירושלים הייתה מוגנת והאויבים לא הצליחו לפרוץ לתוכה.

חז"ל מספרים כי הרומאים צרו על ירושלים במשך שלוש שנים ולא הצליחו לבקוע את החומות. הם עמדו להרים ידיים, אך אז סיפר אחד הגויים למצביא הרומאי כי יש מצווה מסוימת השומרת באופן ניסי על ישראל. בכל יום לפנות בוקר, הכוהנים משלשלים מבעד לחומה, שתי קופות עם זהב והגויים מחוץ לחומה מעלים להם בחזרה שני כבשים לקרבן התמיד. המצביא הרומאי החליט לעשות לזה סוף וביום שבעה עשר בתמוז לפנות בוקר, כשהכוהנים שלשלו כרגיל את הקופות עם הזהב, העלו להם הגויים בחזרה שני חזירים קטנים. באותו בוקר נמנעה בפעם הראשונה הקרבת קרבן התמיד

¹ האכפתיות של משה: לשון רש"י "מצווה אותי" הוא תמוה מאוד: וכי משה צווה את הקב"ה? אלא שכאשר היה מדובר על טובת ישראל, משה מסר נפשו ותבע למנות להם מנהיג ראוי (לקו"ש יג פינחס בארוכה).

ובאותו יום – שבעה עשר בתמוז - נפרצו חומות ירושלים. אחרי שלושה שבועות, בתשעה באב, חרב הבית.

ירושלמי תענית ד,ה: חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז ... נשתברו הלוחות ובטל התמיד והובקעה העיר ושרף אפוסטומוס [היווני] את התורה והעמיד צלם בהיכל ... בימי מלכות הרשעה הזאת, היו משלשלין להן שתי קופות של זהב והיו מעלין להן שני גדיים, ובסוף שילשלו להן שתי קופות של זהב והעלו להם שני חזירים ... כאותו השעה גרמו העונות ובטל התמיד וחרב הבית.

והשאלה שבה ועולה: מה יש בה, בקביעות ובתמידיות, שהן מקור החוסן בגשמיות וברוחניות?

ב. השאלה מתעצמת יותר, כאשר חושבים על **השימור והזיכרון** של קרבן התמיד. למעשה, קרבן התמיד לא בטל מעולם. הוא הבסיס למצווה הכי דומיננטית בחיים היהודיים: הסידור והתפילה.

יהודי מתפלל שלוש פעמים ביום מתוך נוסח תפילה מסודר, אבל למה? התורה לא ציוותה דבר כזה. הבה נערוך מסע קצר בעקבות התפתחותה של התפילה.

בפרשת "והיה אם שמוע" נאמר: "ולעבדו בכל לבבכם" וחז"ל פירשו: "איזו היא עבודה שבלב? זו תפילה". אך התורה לא אמרה מתי לפנות אל ה' ובאיזה נוסח. אולי מספיק לפנות אליו פעם בחודש? שמא יכול האדם לדבר אל ה' בשפתו שלו סביב הבקשות החשובות לו באופן אישי?

אכן, הרמב"ם מאשר כי מהתורה **אין מועד לתפילה ואין נוסח קבוע**. מספיק לפנות אל ה' פעם ביום, כל אחד בשפה שנחה לו עם הבקשות שלו. זה יכול להסתכם במשפט קצר כמו: "אבא, זושא רעב"...

3. רמב"ם הלכות תפילה א,א: מצות עשה להתפלל בכל יום, שנאמר ועבדתם את ה' אלהיכם ומפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה ... ואין מנין התפלות מן התורה ואין נוסח התפלה הזאת מן התורה ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה ... אם היה רגיל מרבה בתחנה ובקשה ואם היה ערל שפתים מדבר כפי יכלתו ... יש מתפלל פעם אחת ביום ויש מתפללים פעמים הרבה.

הרמב"ן מצמצם עוד יותר את מצוות התפילה וקובע כי מן התורה, אין אפילו חיוב לפנות אל ה' פעם ביום. אלא רק בשעת צרה ומצוקה, כאשר האדם חש זעקה אמיתית לשפוך את הלב לפני ה'.

השגות הרמב"ן לספר המצוות עשה ה: כל עניין התפילה אינו חובה כלל ... [אלא] שנתפלל אליו בעת הצרות, ותהיינה עיניו ולבנו אליו כעיני עבדים אל יד אדוניהם [הבטוחים בעזרת האדון].

כיצד, אם כן, נולד מהמינימום הזה סידור תפילה בן מאות עמודים, בנוי לפי שלוש תפילות ביום?

התשובה ידועה: זאת תוספת מאוחרת של חז"ל בעקבות (שלוש האבות שתיקנו שחרית, מנחה וערבית²), חז"ל רצו להעתיק את קרבן התמיד אל החיים הפרטיים ורצו שכל אחד יקריב **תמיד משלו**. שגרת החיים של יהודי צריכה להיות כזו, שהוא מתחיל ומסיים את היום עם ה'.

רמב"ם שם: תקנו שיהא מנין התפלות כמנין הקרבנות: שתי תפלות בכל יום כנגד שני תמידין ... תפלה שהיא כנגד תמיד של בקר נקראת תפלת השחר ותפלה שכנגד תמיד של בין הערבים נקראת תפלת מנחה ... וכן התקינו שיהא מתפלל תפלה אחת בלילה, שהרי איברי תמיד של בין הערבים מתעכלים והולכים כל הלילה³.

² ידוע הרמז שהאות השנייה בשמות של אברהם היא "בית", כמו "בוקר". האות השנייה בשמו של יצחק היא "צדיק", כמו "צהריים". והאות השנייה בשמו של "יעקב" היא "עין", כמו "ערב".

³ וביחס ל**נוסח התפילה הארוך והמובנה** (ולא המשיכו באותו סדר, בו כל אדם פונה לה' בשפתו שלו), הרמב"ם מבאר שם כי עזרא ובית דינו תיקנו כן אחרי גלות בבל, משום שאנשים לא ידעו שום שפה בצורה מסודרת ולא היו יכולים לנהל שיחה מכובדת בלי שיבוש. ועל כן תיקנו להם נוסח בקשה והודיה לה'.

ולא רק עצם התפילה תוקנה בעקבות התמיד, אלא גם ההנהגה בעת התפילה היא בדומה לתמיד:

שולחן ערוך רבנו סימן צח: התפלה היא במקום קרבן ולכן צריך ליזהר שתהא דוגמת הקרבן בכוונה
ושלא יערב בה מחשבה אחרת ... ותהא מעומד כמו עבודה, ובקביעות מקום כמו הקרבנות שכל
אחד קבוע מקומו לשחיטתו ... וראוי שיהיה לו מלבושים נאים מיוחדים לתפלה כמו בגדי כהונה⁴.

והשאלה שבה ונשאלת: מה נותנים ההרגלים הקבועים, המעשיים, שמצדיקים את כל המאמץ?

ג. יצחק נעמעס היה סוחר בולים גדול בארצות הברית. הוא נהג להסתובב בכל העולם, לערוך עסקאות בולים ולהעשיר את האוצר שלו. פעם הוצעה לו עסקת מכירה מכובדת עם סוחר בולים יהודי בשם טנקל. הם הקימו צוותי משא ומתן ולאורך חצי שנה עבדו על העסקה. אולם לאחר שהושלמה כתיבת החוזה והם התכוונו לחתום עליו, פרץ ביניהם וויכוח משמעותי והעסקה התפוצצה.

נעמעס לקח קשה את התוצאה. חצי שנה בוזבזה, הוא כמעט לא עבד כלום באותם חודשים ובסוף לא יצא דבר. הוא החל להלקות את עצמו למה התפתה בכלל להיכנס לסיפור הזה, אך לפתע הוא התעודד ואמר לעצמו כי הכול בהשגחה עליונה. אולי הם נפגשו מסיבה אחרת לחלוטין: כדי לעורר את אותו טנקל בקיום המצוות. הוא נפגש עימו שוב ואמר שהוא מאמין שהכול בהשגחה פרטית ואולי המפגש ביניהם נועד כדי שהם יעשו עסקה רוחנית וטנקל יקבל התחזקות בעבודת ה'. נעמעס הציע לו להכשיר את המטבח בביתו, אך טנקל אמר שאשתו מבוגרת ולא תסכים לשנות סדרי עולם.

חלפו כמה חודשים ואותה אישה הלכה לבית עולמה. נעמעס הלך לנחם את טנקל ואמר כי אולי עכשיו זאת ההזדמנות להכשיר את המטבח. טנקל החל לבכות שמי מדבר עכשיו על הכשרת מטבח, הוא אינו יודע מי יהיה על חייו ומי יבשל עבורו בכלל. נעמעס ניצל את הרגע האישי והציע הצעה 'מופרעת': הוא מוכן לבוא מדי שבוע מברוקלין ולהביא לו אוכל בשרי מבושל לכל ימי השבוע.

מאותו שבוע, נעמעס שינה את כל לוח הזמנים שלו והקפיד להיות בניו יורק בסוף השבוע. מדי יום חמישי היה לוקח את הרכבת מברוקלין לברונקס, שם הייתה החנות הכשרה היחידה בניו יורק שמכרה אוכל מוכן. הוא היה קונה שבע מנות מבושלת וממשיך עם הרכבת לרובע ריברדייל בעיר, שם היה גר אותו טנקל ומביא לו את הארגז עם האוכל. זה דרש ממנו זמן, הרבה כסף, האוכל עלה לו כמו חצי משכורת ממוצעת, אך הוא עשה זאת בדבקות.

כך נהג במשך שנה וחצי. שמונים שבועות רצופים, פעם אחר פעם, הוא עשה את המסע. באחד מימי החמישי, טנקל אמר לו שהוא אינו צריך לטרוח, כיון שהוא אינו אוכל את הארוחות הללו. הוא בכלל לא אוהב אוכל מוכן ולמעשה הוא מניח את כל הארגז שהוא מקבל במלונה של הכלב...

חלפו שנים רבות, נעמעס ואשתו התבגרו והילדים התפזרו בכל העולם. כדי לשמור על חוויה של שולחן שבת, הם נהגו לארח סטודנטים שהיו מגיעים להתארח ב"שבתונים" בשכונת קראון הייטס. פעם הם אירחו סטודנט מוזר. הוא לא דיבר ולא אכל שום דבר. הוא סיפר שהוא רק בא לראות "איך נראים אנשים יהודים". הוא הסביר כי סבא שלו סיפר כי הוא אינו יכול לשכוח יהודי אחד, דבק באמונתו, שהיה בא במשך שנה וחצי ארוכות להביא לו אוכל. שבוע אחרי שבוע, בקיץ ובחורף, הוא לא התייאש ועשה מסע ארוך.

"לא האמנתי, אמר הסטודנט, כי באמריקה של היום יש אנשים ערכיים כאלו ולכן באתי לראות בעיניים את האנשים המוזרים האלו" ... ההמשך מובן מאליו.

⁴ גם מבנה התפילה, סדר הקטעים וכו', בנוי לפי הקרבת התמיד, כפי שהאריך אבי בספרו שערי תפילה ומנהג.

האדם הוא שיקוף של ההרגלים שלו. החיים הם אוסף של מחשבות, דיבורים ומעשים קטנים שמעצבים את חיינו ומגבשים את תודעתנו. האדם הוא לא החוויות הגדולות שהוא חווה, אלא צורת ה"בוקר טוב" שהוא אומר לילדיו בבוקר ומנגינת ה"לילה טוב" שהוא אומר להם בלילה.

כך אומר משפט נהדר: **החיים הם מה שקורה לנו כאשר אנו מתכננים תכניות אחרות...**

זה בדיוק החשיבות של השגרה ההלכתית: **ההרגלים מעצבים את החיים**. המילים הראשונות שאנו אומרים מיד עם פתיחת העיניים – "מודה אני לפניך", המעשה של נטילת הידיים אחר כך וכן הלאה – הם המעצבים את התודעה שלנו. הם אלו שגורמים לנו להרגיש שהקב"ה איתנו תמיד ומלווה אותנו בכל דרכינו. אם נוציא את ההרגלים השגרתיים, לא נותרה כל משמעות לחוויות העמוקות. אלו נשארות מרחפות באוויר ואינן משפיעות באופן אמיתי על החיים.

למה הדבר דומה? בני זוג יודעים כי החיים האמיתיים הם אינם החוויות הסוערות והטיולים העליזים לחו"ל. **החיים נמצאים במטבח**. בברכת ה"שלום" בה נפרדים בבוקר ובארוחת הערב שמכינים יחד. המפגשים הקטנים יוצרים את שיתוף הפעולה ואת תחושת היחד הבלתי ניתנת להפסקה.

הרעיון הזה, אגב, נכון לא רק לגבי מבנה הנפש, אלא גם לגבי **הצלחה בעסקים ובחיים** בכלל. אנשים שמגיעים רחוק בחיים, הם לא הגאונים, גם לא החדשנים, אלא הגאונים שהתברכו **בחריצות, בהתמדה, ביכולת לעבוד קשה**. אלו שבאים לעבודה מדי בוקר, בגשם ובשמש, מאירים פנים לאנשים וקוראים הררים של חומר. **יצירתיות היא דבר המצריך עבודה קשה. גאונות היא אחוז אחד יצירתיות ותשעים ותשע אחוז עבודה יום-יומית.**

כך מבאר ספר החינוך באריכות לגבי המצווה לזכור את יציאת מצרים על ידי מעשי זיכרון רבים:

4. ספר החינוך מצוה טז: למה יצוה השם יתברך לעשות כל אלה לזיכרון אותו הנס והלא **בזיכרון אחד** יעלה הדבר במחשבתנו ולא ישכח מפי זרענו? ... דע, כי האדם **נפעל כפי פעולותיו**, ולבו וכל מחשבתיו תמיד **אחר מעשיו שהוא עוסק בהם**. ... ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים **השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצות** - ואפילו שלא לשם שמים - מיד **ינטה אל הטוב**. ... ובכוח מעשיו ימית היצר הרע, כי **אחרי הפעולות נמשכים הלבבות!**

חשוב לשים לב לדברי ספר החינוך הללו: טמונה בתוכם עצה ענקית לחיים. אדם שרוצה לעשות שינוי בחייו ולהטמיע איזה תיקון עצמי. מדיאטה עד תיקון המידות. איך מתחילים לעשות שינוי? אומר ספר החינוך עצה ענקית: הרגלים קטנים. אם אדם מרגיל את עצמו בכוח ובהכרח לסדר את המיטה בבוקר, לומר בוקר טוב לשכנים, לעזור לאנשים אחרים – הוא מחולל שינוי כביר בנפש.

כך מספרים על נערה שנפגשה עם בחורים רבים ולא הצליחה להתקדם לכדי **סגירת שידוך**. הבעיה הייתה שרחשו סביבה שמועות שהיא טיפוס אגואיסטי שאינו מסוגל להתרומם מעל עצמו. היא התייעצה עם הרבי איך לשנות את התכונה הזו, והרבי הציע לה עצה פשוטה: **בכל ערב בחדר האוכל בפנימייה בו למדה, תחלק את המנות לכולם – וזה יפתח בה הכרה לסביבה**⁵...

הרבי לוקח את המהלך הזה עוד צעד ומוסיף רעיון נפלא: נשים לב שהקרבת הללו נקראים בשם מיוחד: "תמיד". אך למה נקראים כך? הרי הם לא הוקרבו "תמיד", אלא רק בבוקר ובערב? היה ראוי לקרוא להם "קבוע", אך לא "תמיד", שפירושו דבר הנעשה בכל רגע, כמו "שויתי ה' לנגדי תמיד"?

אלא: בעוד שכל מעשה שהאדם עושה באופן קבוע משפיע על האישיות שלו, ישנם מעשים שמשפיעים **תמיד**. המעשה הראשון שעושה האדם בתחילת היום, כמו גם המעשה האחרון שעושה

⁵ זהו, אגב, ההסבר בהלכה מפורסמת: **"תדיר ושאינו תדיר – תדיר קודם"**. התורה מחבבת ומכבדת את הקבוע, הרבה יותר מאשר את ה"שהחיינו". ואף שבדעת בני אדם הוא להיפך. אלא משום, שהקבוע מבטא את הלב. הקבוע מגיע ממקום עמוק בנפש, בעוד שה"שהחיינו" הוא לא יותר מחוויה נחמדה, עוברת ונשכחת.

לפני השינה – מקרין על חייו באופן קבוע והשפעתו ניכרת לכל אורך היום והלילה. לכן קרבנות אלו נקראו בשם "תמיד", כיון שהשפעתם מורגשת לכל אורך היממה.

ליקוטי שיחות ח"ג/941: כאשר מתחילים את היום עם 'קרבן', עם התקרבות לקב"ה על ידי אמירת 'מודה אני לפניך', הקרבן הזה מכונה בשם 'תמיד'. ההשפעה שלו אינה מוגבלת רק לאותו רגע, אלא יש לה השפעה תמידית. הדבר מזכיר לו לאורך כל החיים לזבוח את הבהמיות והתענוג החומרי שלו.

עד כאן מעלת התמידיות מההיבט הפשוט, ההתנהגותי. בקטע הבא נדבר על כך מההיבט הפנימי.

ד. תורת החסידות רואה את הדברים באופן מעמיק יותר ומעניקה מבט מרומם על המשמעות החיונית של העבודה המעשית, התמידית.

התורה והמצוות נועדו **לחבר את האדם עם ה'.** התורה אינה מתכוונת לספק חוויות התעלות רוחניות, אלא למתוח חבל בין האדם המוגבל ובין האלוקים האין סופי ולאפשר לנו לעבוד אותו.

דווקא העבודה השגרתית הפשוטה, מסמלת את **הביטול** העמוק ביותר אל הקב"ה ומכאן היא קושרת אותנו אליו. כאשר אדם לומד תורה בחשק או מקיים מצוות מתוך חיות, הוא עושה זאת במידה רבה בגלל עצמו. הוא נהנה מכך, אך קשר אמיתי לא נוצר כתוצאה מהלימוד הזה.

דווקא הקיום המעשי, היבש, דווקא אותה תפילה באותו בוקר עייף, שבו כמעט לא התרכזנו במה שאמרנו, היא משקפת את הרצון העמוק שלנו לעשות את רצון ה'. אחרת, למה התפללנו? לא הייתה לנו כל סיבה אחרת לעשות זאת. כך שלמעשה, אין סיבה למחוק את המעשים השגרתיים והפשוטים, הם הכלי האמיתי ליצירת החיבור בינינו ובין ה'.

לפי הרעיון הזה, מוסברת עובדה חשובה בהיסטוריה של עם ישראל: היסטוריית המנהיגות בעם ישראל, היא מעבר מתמיד בין **יהודה ליוסף (ובנימין)**, עד הניצחון המוחלט של **יהודה**.

המלך הראשון היה יוסף, אבל אחר כך ציווה יעקב אבינו: "לא יסור שבט מיהודה". המלך הראשון בארץ ישראל היה **שאול בן בנימין מבית רחל**, ואחר כך נלקחה המלוכה ממנו והועברה לדוד מבית יהודה. לאחר מותו של שלמה, נקרעה מלכות ישראל והתחלקה בין רחבעם בן שלמה לירבעם בן נבט משבט **אפרים בן יוסף**. וגם לעתיד לבוא, מדובר על שני משיחים, כאשר תחילה יתגלה "משיח בן יוסף" ואחריו יתגלה "משיח בן דוד", שהוא המלך הנצחי והמושלם של עם ישראל.

מה באמת המעלה של בית יהודה על בית יוסף? הרי יוסף עשה עבודה לא רעה בכלל? מוסבר בחסידות לפי ההיבט הפנימי, כי "יהודה" הוא מלשון "הודאה פשוטה" ולכן הוא מסמל את בעלי **המעשה**, אלו העובדים את ה' בהתמדה ובקבלת עול של שגרה. ואילו "יוסף" הוא מלשון "הוספה" ובכך הוא מסמל את **הידענים**, החכמים, אלו שמוסיפים, מחכימים ומחדשים.

כך קוראים בתורה כי יעקב שלח את יהודה אל יוסף, כדי לבקש ממנו להקים בית תלמוד במצרים. נראה מכאן שיהודה היה העסקן שעשה את העבודה בפועל ואילו יוסף היה המוח המתכנן.

וזאת הסיבה שהמלכות תתקיים לנצח בידי יהודה. כי לאורך זמן ניתן לתת אמון רק באנשים המוסרים נפשם בפשטות לעבודת ה'. אלו שעושים את עבודתם בהתמדה, בקביעות ובשגרתיות מתוך קבלת עול מוחלטת. הידענים והחכמים עלולים לעררב את נטיות השכל ולאבד את הכיוון...

מאמר ד"ה ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהיה לכולם ... דבישראל היו שתי ממלכות, מלכות בית דוד משבט יהודה ומלכות בית יוסף (אפרים) ... אבל לע"ל לא יהיו עוד שתי ממלכות, אלא רועה אחד יהי' לכולם וזה דוד משבט יהודה ... הנה החילוק בין יוסף ויהודה יובן מהשמות עצמם, דיהודה הוא מלשון הודאה ויוסף הוא מלשון הוספה ... ובכוחות הנפש הוא החילוק בין כוח העשייה לכוח השכל ... וזהו שלעתיד לבוא יהיה מעשה גדול (יהודה), מעלת **הקבלת עול**, שלמעלה מכוחות האדם.

ולסיום: העיר ברדיטשוב סבלה ממכת גניבות קשה עד שהמשטרה תפסה את הגנב. היה זה יהודי מתוך הקהילה שהתדרדר לגניבה. המשטרה טיפלה בו ביד קשה והכתה אותו. התעוררו רחמיו של הרב מברדיטשוב והלך לבקר את הגנב. כשהגיע לשם וראה את הסימנים הכחולים על פניו של הגנב, אמר לו כי מן הסתם יפסיק לגנוב אחרי ששילם מחיר כזה.

הביט הגנב בפני הרב ואמר: "רבי, וכי בגלל שנכשלתי פעם אחת – אתי'אש"?!"

הרים רבי לוי יצחק את העיניים לשמים: "רבונו של עולם, כמה אפשר ללמוד מגנב. צריך לדעת להתמיד...".

**כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי רבנו ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולרפואה שלמה של מרת בתיה שיינה בת ציפורה
פייגה**